

Állatvédelem.

Havi közlemények az állatvédelem és állatgondozás köréből.
(Az „Országos Állatvédő Egyesület“ hivatalos közlönye.)

Szerkeszti:	Szerkesztőség és kiadóhivatal:	Kiadja:
Monostori Károly.	Budapest, VII. Nefelejts-utczá 14.	Grimm Gusztáv.

Megjelenik minden hó 20-ikán.

Előfizetési ár egy évre 4 korona. Egyesületi tagoknak 2 korona.

Ezen lap közleményeinek utánnomását nemcsak szívesen megengedjük, hanem tisztelettel kérjük is.

A kedves Páris

Páris élénksége hullámmá alakult át. Minden, a mi közlekedés, csak úgy ontja az érkezők tömegeit és vannak a napnak, különösen pedig az éjnek szakai, a mikor a legtágasabb boulevardon is akadozva torlódik kocsi, ember, minden — igazán egymás hátán. S ebben a nyüzsgésben halad egy csendes ember — szeme hiába mered, mert ez az ember vak. A ki pedig a zsinórnál fogva vezeti, az a fekete pudlikutya. Ez a kalauzolás megható valami! A hol az utca torkolata van, megszakad a járó és a vaknak tudnia kell, hogy le kell lépni. A kutya ezért gyöngéden megfeszíti a zsinórt, lelép és megáll: ez a vaknak szóló jeladás; kitapogatja a járó szélét és biztosan lelép ő is; a tulsó oldalon az okos eb föllép, megáll: a gazda tapogat és ő is fölhág. Valami megható annak az állatnak a szeme, a mint föltétlen hűségétől és szeretettől sugározva föl-föltekinet gazdájára.

És mily gyöngéd a közönség, ha itt-ott külön figyelmeztetésre van szükség, mily készséggel nyitnak szabad utat a szegény nyomóréknak!

A kutyákra nézve Páris valóságos Eldorádó. Semmi szájkosár, semmi bárca. Rohan a szakácsné a vásárcsarnokba, karján a kosár, keblén az ökölnyi ölebecske, hóna alatt a selyempincsi, porázon a vizsla. Elegáns fogaton az uriaszony, lábainál a hónál is fehérebb, vagy az ébennél is feketébb, nyirott, föltétlenül tiszta pudli; sokszor ékesen fölzalagozva. A napnak bizonyos szakában végigjárja a kutyakereskedő a legelegánsabb boulevardot. Porázon vezeti az óriás dán szelindeket, nyomában a természetes newfoundlandi eb, szentgothárdi nemkülönb. Eleven, fürgé pudlik csakugy versenyeznek, hogy melyik vigye a gazda botját, esernyőjét, a melyik pedig elkaphatja, nagyboldogan ki-kifut, meg visszatér. Már a tacsó nem tenné; nagy szaporán szedegeti kurta, görbe lábait, hogy el ne maradjon valahogyan. Akad szép angol pointer, szálkás szőrű írlandi vizsla, skót juhászkutya — a Colie — és igen gyakran az a faj, melynek a magyar juhász terelőbe, a puli vagy pumi, szakasztott mása.

A legtarkább seregen is meglátszik a jó bánásmód és nyoma sincsen annak a sunyi, félénk vonásnak, mely az elvert ebet jellemzi.

A kutya itt szabadon jár az utcán, kávéházban, vendéglőben, hajón; ne is alkalmatlan, mert mind kezes, jól nevelt és jól tartott állat és egytől-egyig tiszta faj. Itt el sem képzelhetők azok a keverék lehetlenségek, a melyek nálunk országszerte és legkivált városokban, celengve éktelenkednek; a melyek neveletlenek, a piacok és peczék hulladékain élösködő és éppen mindezek miatt minden nyavalyának alávetve, veszedelmesek.

A közmiveltséget jobban is jellemzi az állatokkal való jól bánás, mint a szappan-fogyasztás. Annál a roppant munkánál, a melyet a francia ló a kiállítás körül végzett, egyetlen egyszer sem láttam azt az ostor nyeles kegyetlenkedést, mely nálunk még *természetes*. Az ostor itt intésre, pattogásra való s a ló egy szóra megteszi a legnehezebb mozdatot, a hátrálást is.

Most, hogy a hőség beállott, a tehervonó ló fején árnyékvető szálmakalap van, a melyből a két fül kiáll, úgy, hogy az állat hallhasson. Az állomásokon spongyával hűtögetik a megizzadt állatnak a fejét; szóval az állatok minden faja gondozva van.

Az a minden fizikát és mekanikát kigúnyoló lehetetlenség, mely nálunk, Budapesten pedig különösen még virágzik és abban áll, hogy minél nagyobb tehernek van szánva a kocsí, annál *kisebb* a kereke, mert *szaporábban forog*, az itt el sem képzelhető. A teherszállító rendszeren kétkerekű, hogy kevesebb legyen a surlódás; a kerék legalább két méter átmérőjű és némely terhet nem is raknak föl, hanem — a gerendákat — alul akasztják. Azok a nagy kerekek, a nagy emeltyű élvénel fogva könnyen hágnak az ut egyenetlenségein s így könnyítik a ló feladatát; de a fuvarosét is, ki nem rakodik, hanem fölhuz, lebocsát.

A nagy terhek szállításánál a lovat nem is egymás mellé, hanem sokszor hatot is egymásután, a lánczok közé fogják, így nem töri a rud a párák oldalát, azok tovább szolgálhatják az embert.

De nem ezekben tetőz ám Páris kedvessége, a mennyiben t. i. az állatok szeretetében megnyilatkozik

Április elején még télies volt a Champs-Elisées gyönyörű fasora s így magamforma ember szeme sokat láthatott Páris madár-életéből. Az előző év madártitkai mind láthatókká váltak: minden madárfészek szembe-tűnt — és mennyi!

Egyszer csak látom, hogy egy nagy galambmadár fölvág a magasba, majd lebegő nászrepülésre fogja a dolgot, leereszkedik és ágra száll. Nyakának két oldalán fehér örv s én szinte káprázatnak vettem, hogy ez itt az örvös vadgalamb, a borsodi székács legyen, mely nálunk embert látva, már háromszáz és több lépésről fölszáll és menekül. Már pedig tény, hogy itt, a valódi világváros kellő közpében, abban a faszorban, mely a boulognei ligetbe vezetve, a kocsik ezernyi-ezreire veti árnyékát, az örvös galamb, a Columba palumbus, százával tanyázik! A terek gyepes helyeire leszáll, az utcai élet elevensége nem háborgatja, ott keresgél az az emberek közelében, rászáll a Concorde-tér nyilvános kutjára, hogy szomjuságát oltsa, szóval: az örvös vadgalamb a város madara és bizony ékessége is!

De még tovább is van. A mikor a Pantheonban kifáradtunk, leszállottunk a Luxembourg palota szép kertjébe, a gyermekek és dadák birodalmába. Milyen kép az! A fekete rigó a kavicsot szedegető piczi-nyek között szinte lábatlankodott, a Medicis-kut medenczéje pedig szegve volt itatóra járó örvösgalambokkal; ezek megmozdultak egy-egy jó is-

merős láttára; jött egy asszony, szép kisasszony, család — mind etetők; és az a nálunk oly vadságos galambmadár, itt rászállott az emberek kezére, karjára, hogy kivegye a részét!

Kis vártatva pedig belépett a rácsos kapun egy öreg ur, feketében, köcsöggalaposan; több sem kellett a verebeknek: mind a hány, ott termett körülötte s folyt az öreg ur kezén a dulakodás a morzsákért, a melyeknek pedig nem jutott, az bizony fogta magát s mint valami kutya, a földön ugrálva követte a veréb-bácsit, kinek arca sugárzott a jóindulattól. Ez az ugrádozás nagyon kedvesen komikus.

Nem is állhatta a feleség, hogy meg ne szólítsa az öreget így:

— Uram! Mi messze földről jöttünk ide s meg vagyunk hatva jószágától, a melyet a madarakkal éreztet.

Az öreg ur megemelte a kalapját és azt felelte:

— Asszonyom! Ön nagyon kegyes és az első, a ki nekem elismerését fejezte ki — igen köszönöm!

Azalatt pedig néhány palástos dada és apró popotyka nagy szemeket meresztett ránk, hogy hát mi dolgunk is lehet a kert madarainak kedves öreg barátjával, ki nekik is jóemberük s a kit ők oly igen nagyon szeretnek? És eszünkbe jutott a kedves városligetünk, a hol ezelőtt tizenöt évvel még megcsattogott a fülemüle, ágheggyről kelve ivelt a légykapó és csettegetett a töviszuró — kipsztult az mind!

Tud ám az a Páris nagyon kedves lenni. És mégis! Asszonya, lánya nem veszi észre, hogy a kegyetlenség sokszor a kalapján van — kitömött, madár képében, mikor ő a Luxembourg madarait már kis korában etette — hjah, a divat!

De én kihasználtam az alkalmat s a mikor a tollkereskedők betolakodtak itt az ornitologusok közé, hogy hát az üzlet, az adó, meg a szerzett jog — bizony rájuk szoltam, hogy a Luxembourg vadgalambjait háromféleképpen lehet méltatni: mint sültet, mint kalapok ékességét és mint a gyermek szívének nevelőjét, — meg hogy nem képzelhetek józan gondolkozásu francziát, a ki ne a harmadikra, vagyis az erkölcsire helyezné a súlyt. El is hallgattak!

Csak az a bajom, hogy nem tudom: mivel is lehetne itthon diadalra juttatni azt a nagy igazságot, hogy szép leány virág nélkül, liget és kert madár nélkül — bizony nem tökéletes!

(Budapesti Hírlap)

Herman Ottó.

A legelő állatok védelme.

Állataink egészségének, épségének és szervezeti edzettségének feltartására s ez utóbbinak fokozására valósággal nélkülözhetlen a szabad levegőn való huzamosabb s naponként megismétlődő tartózkodás és ezen, a szabad világban való tartózkodásnak legelőnyösebb formája a legelőn való élés.

Eléggé sajnálatos, hogy hazánkban, ebben a legelőiről egykor híres országban, ezen területeknek igen jelentékeny része rendre-rendre eke alá került s általánossá lett a panasz, hogy igazán hibátlan, jó csikót, tinót s egyéb állatot is *elég olcsón* nevelni immár alig lehet.

A megfontolásra érdemes ezen tényt csak érintem itten, mert nem e lap keretébe tartozik ennek további fejtegetése s czélom ez alkalommal csak az, hogy a legelők és legeltetés nagyfontosságára, mint állataink disztlésének egyik legelsőrendű feltételére rámutatva, néhány szót ejtsek azon hátrányokról, amelyek legelő állatainkra befolyást gyakorol-

hatnak, a melyektől tehát megvédeni azokat jól felfogott saját érdekünkben áll.

A legelőeknek nagy előnyük mellett, hogy lényegesen olcsóbbá teszik az állattartást, az, hogy ott az éltető, napsugaras szabad, tiszta levegőn sokat mozognak az állatok, s evvel nem csak csontjaikat, izületeiket, izmaikat gyakorolják és edzik, hanem még erősítik a folytonos gyakorlással vérkeringési és lélegző készülékeiket is, s így ellenállóbbá teszik azokat betegségekkel, meghibásodásokkal szemben annál inkább, mert eképen az idő viszontagságaihoz is sokkal inkább hozzá szoknak, mint az istállóban.

Nem szabad azonban figyelmen kívül hagynunk, hogy tehát ezen jótékony, előnyös hatások mellett számos oly veszedelem környezi és veszélyezteti legelő állatainkat, amely istállózás esetén fenn nem forog s azért e veszedelmek ismerése és az azok ellen való küzdelem nekünk, állattenyésztőknek és állattartóknak kötelességünk.

Már az, hogy a legelő a reája bocsátott állatoknak terjedelménél és fűnövéseinek minőségénél fogva esetleg nem nyújt megfelelő eleséget, azt okozhatja, hogy rajta az állatok nem diszlenek, leromlanak, valósággal nyomorognak s evvel bennünket megkárosítanak, nem az ő hibájuk, hanem a mi hibánk folytán. Jó legelő kell, hogy legyen az, amelynek egy holdnyi területe egy számos, nagy marhát a legeltetési időnyben eltart, azért erre tekintettel kell lenni.

Nem csak kinlódásteljes, de megint csak reánk káros is, mikor legelő állataink elegendő jó ivóvízhez nem jutnak. S pedig hazánkban kivált ott, ahol folyóvíz nincs, kutak híján sok ezrei a házi állatoknak szenvednek szomjúságot különösen nyár derekán, mikor pedig legtöbb szükség van vizre; számos, u. n. vérbetegségnek, pl. sertés-orbáncznak, lépfenének stb. nem éreznők annyira pusztításait, ha állataink ivóvizére több gondot fordítanánk s ha egyszersmind igyekeznénk azon is, hogy a nyári izzó melegben állataink fásított területen árnyas helyet leljenek a déli perzselő forróság idején.

A legelő talajának egynémely mélyen fekvő, pocsolás, vadvizes helyein aztán fertőző természetű betegségek, vagy élősködő gombák és állatkák által okozott nyavalyák csiráit szedhetik fel legelő állataink, az ilyen területek lelegettetésénél tehát nagy óvatossággal kell eljárunk.

A serczegő üszök, rossz indulatu vizenyő és dermedtség néven ismeretes betegségek pl. ily talajokon legelő állatokon lépnek fel és okoznak károkat s a szőrfergeknek és májmételyeknek is az ilyen vadvizes helyek a kedvencz fészkei s itt szedik fel magukba legelő állataink ezeket az élősködőket, melyek aztán nagy kárt okozhatnak bennük.

A szőrfergek tojásai most tavaszkor és nyár kezdetén jutnak be a legelő fűvével kivált fiatalabb juhok és sertések légutaiba, ott aztán néhány hónap mulva ujjnyi hosszú, fonálni vastag férgekké fejlődnek, erős hurutot, nehéz lélegzést és az állatok leromlását, elhullását, okozván. Szükséges hát védekezés szempontjából az ilyen vadvizes helyeket kerülni.

A mételykór is úgy jön létre marhában, juhban, de más házi állatban is, hogy a métely féreg tojásai vízzel, fűvel az állatok emésztő csatornájába jutnak, ott porontyokká válva, az epevezetéken át a májba vándorolnak, férgekké kifejlődnek s a májat izgatják, megbetegítik. Ennek következtében az állatok rosszul táplálkoznak, senyvesekké, vízkórságosokká lesznek s elpusztulnak.

Mert az ilyen vizenyős métely-fészkek kerülésével, a levágott állatok mételyes májának megsemmisítésével, a vadvizes legelő területek

esetleges lecsapolásával, alagsővezésével sok állatot megvédhetünk a mėtelytől, érdekünkben áll ezt megcselekedni.

Még az u. n. kergékórságnak az okozóját is a legelőn szedi fel az állat. A kutya egyik galandférgének (pántlika gilisztájának) tojással rakott darabjai jutnak t. i. a kutya elhullogatott bélsarával a legelőre, onnan pedig fűvel, vízzel kivált a juh emésztőcsatornájába, ahonnan aztán a kifejlett féreg porontyok mindenfelé szétvándorolnak a testben. Ezek közül azok, amelyek az agyvelőbe jutnak, u. n. hólyag-féreggé lesznek, az agyra nyomást gyakorolnak s a birkát megkergítik. Mert pedig ebből a hólyag-féregből, ha kutyaiba jut, megint pántlika giliszta lesz, a főfeladat a védekezésben az, hogy levágott, vagy elhullott kerge birka fejét csak főzve s ne nyersen adjuk oda az ebnek, s legyen gondunk arra, hogy kora tavaszkor a nyáj őrzésére hivatott ebek féregűző szerrel elősködőiktől megszabadíttassanak s úgy kerüljenek a legelő állatok közé.

Nemkülönbben legelőn és más szabad területen szedi fel magába a sertés a pántlika gilisztás ember ürülékével az u. n. borsóka kórt. Az ilyen sertés borsókás husát aztán, ha az ember félnyersen eszi, galandférgert kaphat attól. A védekezésben a feladat tehát először is az, hogy borsókás sertéshúst ne együnk, vagy csak jól főzve, avagy sütvé együnk, s feladat még a galandférges embernek gyógyítása, e féreg alkalmas elhajtásával. Végre pedig az, hogy sertéseknek emberi ürülék felfalására alkalmat ne szolgáltatassunk.

Legelő állatok kapják meg továbbá a fák fiatal rügyeinek, gyantás, mézgás fiatal hajtásainak felevése folytán az u. n. erdőnyavalyát, egy sulyos természetű emésztőcsatornai és vesebajt, amelytől tehát megvéhdhetjük állatainkat avval, hogy ilyenek megévését megakadályozzuk.

Nagy károkat tehetnek végre legelő állatainkban a különféle rovarok, legyek.

Igy pl. a bögöly, mely július—szeptember hónapokban a déli órákban szokta körül röpködni a legelő lovakat s ilyenkor rakja le tojásait az állat szőrére, melyről aztán a ló, vagy társa lekopozza s lenyeli. Eként a gyomorba és belekbe jutott peték valami 10 hónap alatt u. n. rozsférgekké fejlődnek, az egész bélsatornán végig vándorolnak és sokszor oly nagy számban vannak, hogy a lovat nem csak lerontják, de meg is betegítik.

Ez ellen legjobb védelem a lovaknak ismételt alapos lecsutakolása, erős eczettel való befecskendezés után, továbbá hogy a bögölyök rajzása idejében — ha ugyan kivihető — nem legeltetünk.

A marha bögöly is a déli órákban rajzik június—augusztusban s petéit rendszerint a marha ágyék tájába, a bőr alá furja, honnan az állat lenyalogatni képtelen. A petékből kikelő pondrók itt erősen megrongálják a bőrt s különben is nagy kinokat okoznak a védekezni nem tudó marhának. Az ágyék tájának bűzös keserű anyagokkal való bekenésével (pl. diófa levél, üröm, szarvas szarv-olaj) vagy a déli órákban a rajzási terület kerülésével meglehetősen védhetjük a baj ellen állatainkat.

Hasonló kellemetlenséget, károsodást okoz a juhbögöly, mely a fiatalabb birkák orrlyukaiba köpi petéit s a kullancs, mely bokros területek levélzete alól mászik és csimpajkozik bele a juh bőrébe. Ez a bögöly, a petékből kikelő és a homloküregbe az agyvelőig is elhatoló pondróival a kergeséghez hasonló bajt idézhet fel, a kullancs pedig, ha sok lepi el az állatot, rendkívül kinozza és lerontja azt, úgy, hogy érdekében áll a tulajdonosnak az ellen letetőleg védekezni, a rajzási

területnek július—szeptemberben való kerülésével s illetőleg bokros kullancsoktól lepett helyek mellőzésével.

Majdnem semmibe se kerülnek mind e védekezési módok, csak egy kis gondoskodásba s mégis sok szenvedéstől védik meg az állatokat és sok veszteségtől, kártól a gazdákat.

M. K.

Szárnyas állat rögzítő és ölkészülékek.

Akár a nagyobb, akár az apróbb házi állatok minél emberségesebb leölése kérdésében még maig se jutottunk olyan megoldásra, amely minden tekintetben megfelelőnek volna mondható, mert az általam már régebben ajánlott *lenyakazás*, mint olyan, amely csak egy szempillantásnyi fájdalommal jár a leölt állatra, a megszokott ölési módok fölé kerekedni ezideig nem tudott, mi több, minden elfogadható magyarázat és ok nélkül, erősen tartja magát a zsidó módszerű saktolás is, amelynél raffináltabb állatkinzás a fogyasztásra szánt állatok leölésénél nem létezik.

El kell jönni valamikor az időnek a lenyakazással való állatölésre, de míg ez elkövetkezhetik, minden eljárás, mely az állatölésben a mostaninál jobb, emberségesebb, figyelmet érdemel.

Ez alkalommal egyedül a baromfi leölésmódjairól kívánok néhány szót ejteni.

A közönséges, általános eljárás tudvalevőleg az, hogy a tyúkfélék szárnyait összefogják, fejét megmarkolván, nyakát felhúzzák s a szárnyakhoz szoritják. Egy — többnyire életlen — késsel aztán a baromfi torkát elnyiszálják s az állatot földre dobják, hol perezekig vérezve és rángatódzva vergődik, míg végre kimul.

Pulykákat okos és emberséges emberek úgy ölnek meg, hogy szárnyait összekötik, lábait össze fogják, nyakát egy tőkére teszik, bárdal a fejét leütik s el nem bocsátják addig, míg elvérezvén, mozdulatlaná vált. Oktalan emberek ez állat fejét leütvén, szabadon bocsátják a pulykát, s van eset, hogy ez a szívós állat a körben álló cselédség és gyerek népség ujjongása közben futásnak ered amugy fej nélkül.

A kácsát, ludat úgy fogják le, mint a tyukot, de ezeknek nem a torkát nyiszálják meg, hanem tarkóját, olykor tőkéletesen, többször tőkéletlenül metszvéni át a nyult agyat, utóbbi esetben hosszas kinlódásnak tevéni ki az állatot.

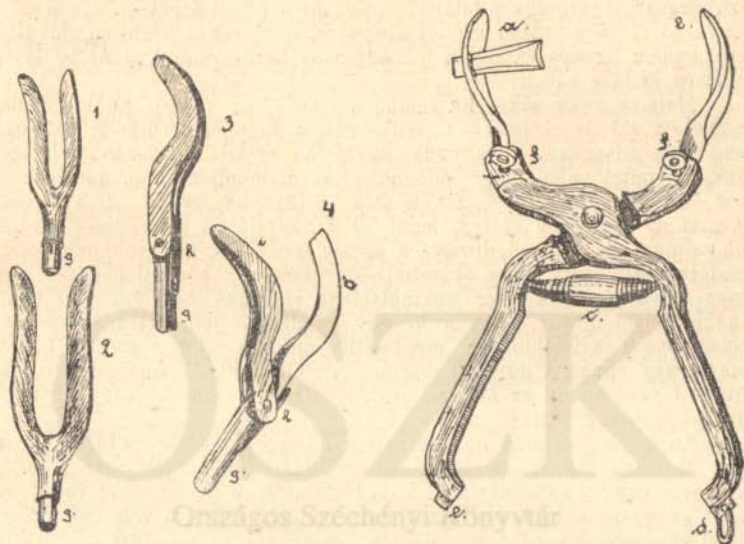
Mindezen módjai a baromfi-ölésnek kínos látványt nyujtanak, durvitják az ölkök lelkületét s a szemlélők érzületének emberségesebbé tevése távolról se alkalmasak.

Mint vivmányt kell tehát üdvözölnünk e téren mindenek előtt azt a baromfi rögzítő készüléket, melyet a tömendő és levágandó szárnyasok számára szerkesztettek s hoztak forgalomba.

Ez egy fakalodából, heveder szorítókból és bádog edényekből konstruált eszköz, melyben a baromfi mozdulatlaná összefogható, leszorítható és egy asztalon tömhető s ölhető meg anélkül, hogy vergődhetnék, anélkül, hogy az imént ecsetelt kínos látványt nyujthatná, s anélkül, hogy kiömlő vérével minden közel álló tárgyat befecskendezhetne.

Míg ez a készülék tehát mint rögzítő eszköz, állatvédelmi szempontból csak másodsorban érdekes, első sorban figyelemre méltó és pártfogásra érdemes egy másik, már az ölés céljára szolgáló eszköz, mely Bergmann-féle szárnyas állat ölkészülék néven nemrég került forgalomba.

Ez az eszköz egy, az ágmetező kertész-késhez hasonló, rugós fogó, melynek állkapczáit egy-egy hüvely (f) képezi. E hüvelyekbe a tulajdonképeni vágóeszközök (1. 2. 3. 4.) betehetők és csavarok (f. f.) segítségével rögzíthetők. Ha tyúk, gyöngytyúk, pulyka, fácán, galamb ölendő le, ugy e hüvelyek egyikébe hajlított kétágu villa (1. 2.) erősítetik meg, a másikba pedig egy rejtett kés (3.). Őlőskor a villás rész az

állat fejére, a kés-rész a szájába tétetik. Ha most a fogát össze szorítjuk, a zárt kés (4) előpattan s a fej alapján a nyult agyat és az ott levő nagy véreket ketté vágja, mire az állat azonnal kimul a nélkül, hogy kintlódna és éktelen seb maradna vissza rajta.

Ludak, kacsák, hattyuk ölését is lehet a mondott módon végrehajtani, ezek számára azonban czélszerűbb a fogó hüvelyéibe kalánforma szorítókat (a. b.) erősíteni, melyeknek egyikébe egy vésőalakú kés (a) van alkalmazva. A (b) szorító rész az állat fejének áll-tájára, az (a) kés a tarkó tájára, (hol a nyak a fejvel összeér) alkalmazandó. A fogó összeszorítására a kés behatol szintén a koponya alapjába, ott a nyult agyat és véreket kettészeli, mire az állat nem különben fájdalom nélkül azonnal kimulik.

Mindkét esetben elvérzik az állat, de mint látjuk, tátongó nagy seb nem marad vissza rajta. A készülék ára 6 márka.

Az előbb jelzett rögzítő készüléket is, ha igénybe veszi ez ölési módhoz valaki, ugy bizonyára az eddig ismert legemberségesebb módon fogja a baromfiakat leölhetni s a piac számára is tetszetősebb formában oda állíthatni, miért csak kívánnunk lehet, hogy az itt szóba hozott eszközöket kiterjedten igénybe vegyék hazánkban is.

(r. r.)

Nélkülözhetlen-e az ostor?

Azért teszszük fel így ezt a kérdést, mivel a legtöbb lótartó embernek és kocsisnak az a meggyőződése, hogy nem csak szükséges az ostor a ló hajtásánál, hanem egyenesen nélkülözhetetlen.

Hát minekünk meg az az erős meggyőződésünk, hogy az ostor bizonyos kivételes esetekben s bizonyos emberséges módon használva „szükséges” de amugy általában éppen nem nélkülözhetlen, sőt inkább, elenyésző csekély számú esettől eltekintve, nemcsak tökéletesen nélkülözhető, hanem egyenesen olyan fölösleges és káros valami, amit be is lehetne tiltani.

Mert ha csak akkor használná a kocsis az ostort, amikor annak használata ok- és czélszerűen szükséges, s ki nem kerülhető, hát, bármennyire ellenségei is vagyunk egyáltalán az állatkinzásnak, bele tudnánk nyugodni abba, hogy elfogadhatóan indokolt esetben nemcsak az állat ösztökélésére, hanem fenyítésére is igénybe vegye azt a kocsis; de mert az eseteknek kétségtelenül 80 perczentjében elfogadható ok nélkül pattogat és csapkod, lovaira a kocsis, kedvének nagyváltában, megdöglőn, gondolatlanul, vagy rossz akarattal, durvasággal, kegyetlenséggel: szívesen szavaznánk az ostor használatának végleges betiltására is annál inkább, mivel tudjuk, hogy a ló egy rendkívül jóindulatu, készséges, utolsó erejét is feláldozóan megfeszítő munkás állat s rosszul nevelt, beteg, vagy éppen a durva bánásmóddal elrontott, lecsigázott, konokká tett az olyan, amely az ostorral való biztatásra szorul, vagy az avval való fenyítésre érdemes.

Az erején túl meg nem terhelt nyerges vagy szekeres ló, ha egészséges, kellőleg táplált és rossz bánásmóddal csökönőssé téve nincs, a gyeplővel vagy kantárszárral adott biztatásra, a czombokkal vagy sarkokkal adott szorításra, egy-két biztató hangra, vagy az ostornak pusztá kézbe vevésére, levegőbe suhítására készséggel eleget tesz az illetén felhívásnak és semmi szükség sincsen arra, hogy a lovas véresre sarkantyuzza, a kocsis az ostorral véresre verje akkor, mikor valósággal véghezvihatlent kíván az állattól akár lehetetlen sebességben, akár legyőzhetlen terünek a lehetségesen túl való vontatásában.

Oly állatot pedig ostorveréssel kizozni, amely a töle méltánytalanul követelt feladatnak akár betegsége, akár erőbeli gyengesége, akár tanulatlansága, akár végre konok csökönőssége miatt megfelelni nem képes, vérlázító embertelenség, annyi, mint pl. egy lisztet, gabonát, szemet vállaln emelő s vivő embertől kancsukaütések közben azt követelni, hogy ne egy métermázsát, hanem kettőt-hármat vigyen s ezt egy bizonyos idő alatt ne annyiszor cselekedje, ahányszor fizikailag lehetséges, hanem annyiszor, ahányszor teljes lehetetlen megcselekedni.

Hiszen igaz, hogy pl. lóversenyek alkalmával hir és dicsőség és sokszor nagy vagyont erő pénzösszeg az, ami koczkán forog; igaz, hogy pl. háboruban, nagy, súlyos érdekek forognak szóban, melyek talán éppen a ló erején túl fekvő képességének kizsarolásától függnek; de tehát ha ily kivételes, ily mérhetlenül fontos esetekben ostornak, sarkantyúnak alkalmazását annál inkább értjük és megengedhetőnek tartjuk, mert magának az azokban résztvevő embernek a kényszerített sannyargatását is gyakran kikerülhetlennek tapasztaljuk: nem értjük és nem helyeselhetjük, sőt egyenesen elítéljük s megtiltandónak véljük, hogy jól, elfogadhatóan megérvelt okok nélkül az állatokat korbácsoljuk, vagy másképen kizozzuk, különösen ha abból semmi előny, semmi haszon se származik, hanem csak hátrány, kár következik.

Hogy pedig jól táplált, jó erőben levő, jól nevelt és jól betanított, de aztán tul nem terhelt, tul nem hajsztolt lónak az ostorozására ok ugy szólván soha se levén. számos lótartó ember és kocsis az ostort csak „parádénak“ veszi a kezébe, azt lépten-nyomon épügy örömmel tapasztalhatjuk, amint felháborodással szemléljük az ostornak indokolatlan használatát, azokat a vérlázító kegyetlenkedéseket, amelyek egyébre, mint a lelkiületnek durvítására s a magán-és közvagyonak károsítására nem alkalmasak.

Ha a Rajna vidék egy némely részén és a Schweiz több kantonjában, továbbá Norvégiában és Oroszországban, ugyszólván általánosan, az amerikai egyesült államok többjében, s magában New-York városban az ostor nincs használatban, sőt el is van annak használata a fuvarosoknál tiltva, nem tudjuk, mi szükség van arra máshol, pl. nálunk a fővárosban, a hol a sebes hajtás különben is tilos s mikor nem tudunk arra sehohol semmi panaszt, hogy ostorhasználás nélkül valaha valami hátrány, kár keletkezett volna, de igenis tudunk eleget, amit annak az áldatlan korbácsnak és korbácsolásnak a rovására írhatunk.

A korbács használatának betiltása a mondott helyeken nem csak azt hozta magával, hogy a szegyenletes lóhóhérolások megapadtak, sőt beszűntek, hanem felidézte azt, hogy az érdekelték a túlterheléstől, hitvány, erőtlen, avagy konok, rossz indulatú, csökönyös állatok igénybe vételétől elálltak, az ily lópáriák kihizlalva vágóhidra kerültek, s az utcai személy- és áruforgalomban a visszataszító, vérlázító, szegyenletes kép egy örvendetesebbnek, a humanizmus követelményeinek megfelelőbbnek adott helyet.

Nincs mit tagadni, Budapesten is számos az olyan, kivált uri fogat, amelyen az ostor csak szokás, csak parádé, de nem állatkinzó szerszám; a jobb, a kiválóbb két és egy lovas bérkocsisok között is van több, aki az ostort oktanul nem használja; még a terüfuvarosok között is látnunk kocsisokat, akik ostorhoz nem nyulnak. A lófogatok hitványa, szemete az legtöbbszőr, amelyen az ostor elfogadható ok nélkül vagdossa a boldogtalan ló bőrét; a lóhajtók, kocsisok salakja az rendszerint, amely a korbácsolást derüre-borura üzi. Söpredék mordály-égetők; javító intézetbe való elzüllött suhanczok; minden szemetet megfetrengelt iszákos s egyébként is kétes ekszisztenciák azok, akiknek az ostor mindég a kezükben van s ezek kezéből, ha kivenné a fővárositisztelt rendőrség az ostort, olyat cselekednék, amivel nagy hálára és köszönetre köteleznék le a szép székes főváros minden nemesebb érzésű lakóját s elismerésre köteleznék a számos idegent, aki sajnos, nem valami jó véleménynyel van az olyan metropolisok felől, ahol minden 5-ik, 10-ik lóhajtóban egy-egy irgalmatlan, minden emberséges érzelemből kivetkezett állathóhérolót kénytelen felismerni.

(K. y.)

A hasznos madarak védelme.

Az orsz. állatvédő egyesület már 1893 ban, a mezőgazdasági törvény tárgyalásakor, avval a kéréssel fordult a képviselőházhoz, hogy nevezett törvényjavaslatból hagyja ki azt a részt, hogy: „hatósági engedély nélkül tilos a hasznos madarak pusztítása“ s tegye helyébe, hogy: a hasznos madarak pusztítása, azok fészkeinek s tojásainak elszedése és forgalomba hozatala *egyáltalában* tilos.

Az egyesület eziránti kérése tudvalevőleg nem teljesítettet,

s majdnem egy évtized kellett ahhoz, hogy akadjon illetékes forum, a földm. miniszterium s illetőleg Dr. Darányi Ignác földművelésügyi n. kir. miniszter úr, aki kötelező rendeletben kimondja, hogy ha nem is általában és kivétel nélkül, de legalább is messzemenő megszorítással tilos a hasznos madarak és egyéb állatok pusztítása, fészkeik, tojásaik elszedése s forgalomba hozatala.

Az erre vonatkozó, nagy horderejű rendelet, melynek tartalmáról lapunk 5. számában már említést tettünk, népies néven is felsorolván a védendő állatokat s teljes kiterjedésben kihirdetni és ellenőrizni rendelvén a tilalmat, várható, hogy kívánt hatása el nem marad.

Bár tehát a kívánatos hatás remélhető volna e rendelettől is, hathatós támogatója annak Herman Ottó népies nyelven írt könyve, melyet e számunkban ismertetünk s mely a jelzett rendelettel egyidejűleg jelent meg és legilletékesebb körökben ingyen terjesztetik. Erős támogatója ez a mondott rendeletnek azért, mert felettén vonzóan ismerteti a hasznos madarakat s a károsakról is beszél nem száraz modorban, pusztán az elméhez, hanem meleg szeretettel a szívhez is.

Az országos állatvédő egyesület a miniszter ur madárvédelmi rendeletét 3000 példányban lenyomatva, maga is terjeszti, s tagjaival évkönyvében közli. Egyben lépéseket tett arra néve, hogy Herman Ottó ur könyve nagyobb számú példányban az egyesület rendelkezésére bocsáttassék, hogy az aztán tagjai s más érdekeltek körében ingyen szétoszthassa.

Az egyesület egyébiránt a miniszter ur többször említett madárvédelmi rendeletét lefordította német, francia és angol nyelvre, s kísérő sorok kapesán megküldötte azt a világ minden elsőb rendű állatvédő egyesületének, számszerint valami 250 nek, tudomásvétel s hasonló intézkedés iránti lépések tétele végett.

Az erre vonatkozó átirat a következő:

201.
1901. szám. **Tisztelt egyesület!**

A magyar országos állatvédő-egyesület feladatainak sorában elsőséget adván azoknak, melyek gyakorlati jelentősége nagyobb, kiváló súlyt fektet a mező- és erdőgazdaságra nézve hasznos madarak védelmének terjesztésére és előmozdítására.

Azoknak a rovaroknak pusztításáról, melyek kulturnövényeinket károsítják, a természet gondoskodott a rovarévó madarak nagyszámú táborával. De a természet ezen gondoskodását meghiusítja a madarak fészkelését és nyugalomát megzavaró újabb mezőgazdasági átalakulás és meghiusítja az emberiség, a madaraknak vadászat, élelmezés, kedvtelés és egyéb szempontokból való könnyelmű és meggondolatlan pusztítása által.

Ezen pusztítás ellen a legtöbb államban törvényes intézkedések állanak fenn.

De ezek elégtelenek, jórészt azért, mert nem eléggé szigorúak, másrészt azért, mert nem terjednek ki az államok összességére, holott a hasznos madarak nagyobb része vándormadár lévén, a védelmi intézkedéseknek egyöntetűen minden államra ki kellene terjeszkedniük.

Ezen meggyőződés által vezérelve, Ausztria és Magyarország közös

külügyministere már az 1868. évben Európa többi államainál lépéseket tett, hogy hasznos madarak védelmének érdekében nemzetközi egyezmény létesüljön.

Ezen tárgyalások első eredménye Magyarország, Ausztria és Olaszország között 1876-ban létrejött egyezmény volt, melyben ez államok a hasznos madarak védelmére nézve bizonyos kötelezettségeket vállaltak.

A nemzetközi egyezmény létrejöttének érdekében folyó tárgyalások előmozdítása céljából az érdekeit szakkörök kebeléből 1884-ben indult ki az első ornithologiai nemzetközi kongresszus Bécsben, melyet 1891-ben egy második követett Budapesten.

Ezen kongresszusok hatása alatt az 1895. évben Párisban majdnem az összes európai államok képviselőinek részvételével nemzetközi értekezlet tartatott, melyen Olaszország kivételével a résztvevő kormányok a madarak védelmére nézve meglehetősen határozott kötelezettségeket vállaltak.

A tárgyalások azonban kellő eredményre máig sem vezettek és az egyes államokban való intézkedések a régi hézagos állapotban maradtak leginkább azért, mert aziránt, hogy melyek a hasznos madarak, tüzetes és egyöntetű megállapodások hiányában igen eltérő nézetek kerültek felszínre.

Igy történt az, hogy több mint 30 évi tárgyalások után a legutóbbi, múlt évben Párisban tartott nemzetközi ornithologiai kongresszus a hasznos madarak védelmére nézve csak általánosságban tartott óhajokat nyilvánított, melyek kapcsán csak azt a határozott megállapodást mondotta ki, hogy a madarak gazdasági jelentősége azok táplálkozási viszonyainak tanulmányozása útján deríttessék ki.

Ezen határozatokhoz, az ugyancsak Párisban tartott nemzetközi gazdasági és állatvédelmi kongresszusok egyszerűen hozzájárultak.

Magyarország jelenlegi földművelésügyi ministere, Darányi Ignác úr, a mező- és erdőgazdaságra nézve annyira fontos madárvédelem ügyét mindig nagy figyelemmel kísérvén, már hivatalba lépése után rövid idővel elhatározta, hogy a hasznos madarak védelmének ügyét mind Magyarországon, mind nemzetközileg előbbre vigye.

Ezen célból már az 1896. évben megbízta Herman Ottó európa-szerte ismert szaktudósunkat, hogy a madárvilágot annak a földművelésre nézve hasznos volta tekintetében alapos kutatás és tanulmányozás tárgyává tegye és a munkatársaival elért eredményeket egy alapos munkátlapba foglalja össze.

Miután a nevezett minister úr indítványára Magyarország törvényhozása az említett munkálatokra 62.000 koronát engedélyezett, az ornithológiában korszakot alkotó munka „Magyarország madarai, különös tekintettel gazdasági jelentőségükre“ cím alatt 1899. évben két kötetben, 51, részben színes táblával, 54 szövegrajzzal, 1017 lapra terjedő tartalommal megjelent.

Ezen munkálatot, ugyancsak a nevezett minister úr intézkedése következtében, egy népszerű kiadás követte 100 képpel 256 lapon, melynek első 20.000 példánya most van terjesztés és kiosztás alatt.

Az említett beható munkálatok nyomán egyelőre 89 madárfajta állapotított meg mint olyan, mely a mező- és erdőgazdaságra nézve feltétlenül hasznosnak mondható, mely tehát védelemben részesítendő.

Ennek alapján a mezőgazdaságról és mezőrendőrségről szóló 1894. évi XII. t.-czikkben nyert felhatalmazás alapján Darányi Ignác földművelésügyi minister, a belügyi és kereskedelemügyi ministerek hozzájárulásával 24.665. sz. a. 1901. évi márczius hó 18-án törvényes erővel bíró rendeletet adott ki, melyben a hasznosnak ítélt 89 madárfajta védelmére nézve a következő rendelkezések foglaltatnak:

A ki e madarakat pusztítja, fészkeiket, tojásaikat elszedi, vagy

forgalomba hozza, kihágást követ el, mely 100 koronáig terjedhető pénz-bírsággal büntethető; ezen madarakat élve elfogni, megölni, fészkeiket, tojásaikat elszedni csakis tudományos célra és hatósági engedély mellett szabad; ezek vasúton, hajón, postán vagy kézben szállítására nézve mindig hatósági engedély szükséges.

Engedély csak annak adatik, a ki valamely tudományos intézet, szaktudós vagy természettudományokkal igazoltan foglalkozó egyéntől írásbeli megbízást vagy megrendelést felmutat;

Legfeljebb 10 madár, fészek vagy tojásra terjedhet ki az engedély és pedig ennyire is csak akkor, ha az az illető madárfajra nézve pusztítás jellegével nem bír.

Darányi földművelésügyi minister annak tudatában, hogy a hasznos madarak ügye, kivált pedig a madarak hasznos vagy nem hasznos voltának megállapítása, a madarak táplálkozási viszonyait a fajták, a vidékek és az időszakokra kiterjedőleg felölelő, éveket igénybe vevő tudományos kutatásokat és tanulmányokat követel, az eredetileg a madárvonulások megfigyelésének szervezésére alkotott „Magyar Ornithologiai Központ“-ot a jelen évtől kezdve a földművelésügyi tárca ügykörébe vette át és ezen, Herman Ottó vezetése alatt álló intézetet megbízta azzal, hogy a madarak táplálkozási viszonyainak elméleti és gyakorlati tanulmányozását a magyar központi rovarani és magvizsgáló állomásoknak és egyéb szakközvegek közreműködésével rendszeresen folytassa.

Mint az előadottakból kitűnik, Magyarországnak a hasznos madarak védelmére irányuló állandó tudományos szervezete és olyan törvényes rendelkezései vannak, melyeket szigor tekintetében egyetlen állam törvényes intézkedései sem érnek el, mert a hasznos madarak vadászása az év minden szakában bármiféle eszközzel tiltva van és ezen madarakkal való kereskedés és a forgalomba hozatal vagy szállítás teljesen ki vannak zárva.

De azt hiszszük, hogy ezen intézkedések nemcsak a mi országunk földművelésének válnak majd javára, hanem a hasznos madarak névjegyzékének megállapítása, valamint az intézkedések szigorúsága tekintetében Magyarország ezen példája a hasznos madarak nemzetközi védelmének is jelentékeny szolgálatot tett.

Ezen meggyőződésben az „Országos magyar állatvédő egyesület“ a hasznos madarak nemzetközi védelmének érdekében azzal a kéréssel fordul a társégyesületekhez, hogy figyelemmel a nemzetközi egyezmény létrejötté céljából még mindig folyó törekvésekre és tárgyalásokra, a Magyarországon tett intézkedéseket minél tágabb körben nyilvánosságra hozni és illetékes helyen lehetőleg odahatni szíveskedjék, hogy a hasznos madarak védelme körül mindenütt hasonló intézkedések foganatosíttassanak.

A Magyarországon egyelőre védelemben részesített hasznos madarak jegyzékét van szerencsénk mellékelni azzal a kijelentéssel, miszerint nagy büszkeségünkre szolgálja, ha jelen tiszteletteljes megkeresésünkkel a mindnyájunk által szeretett ügynek szolgálatot tehetünk.

Meleg köszönettel fogadnánk, ha a t. társégyesület jelen kérelmünk értelmében tett lépéseiről és azok eredményeiről bennünket értesíteni szíves volna.

Kiváló tisztelettel maradtunk

Budapest, 1901. május hó 16.

marosi Mátyás Izidor
elnök.

Grimm Gusztáv
ügyvezető alelnök.

Monostori Károly
igazgató titkár.

A madarak hasznáról és káráról.

— Herman Ottó könyve. —

Méltóbb tárgyról nagyobb szeretettel még nem sok könyvet irtak, mint a világhírű tudós, a mi büszkeségünk: Herman Ottó, megirván „a földmivelő, kertészkedő, halászó és pásztorkodó magyarság használatára a madarak hasznáról és káráról“ szóló nagybecsű és kedves könyvét.

Hálásan mondhatunk és mondunk köszönetet ezért, a madarakat mindenki vel megkedveltető s védelmüket a legnagyobb mértékben előmozdító könyvért Darányi Ignác földmivelésügyi miniszternek, hogy lehetővé tette ennek a könyvnek a megjelenését és a nép között elterjedtetését és ugyanakkor a tudós szerzőnek: Herman Ottónak, kit büszkén vallunk egyesületünk egyik megalakítójának és legerősebb oszlopjának, a ki annyi ismerettel és szeretettel mutatja be Magyarországnak madarainak nagyobb részét, hogy ismerjék meg ebből a madarakat, azok, akiknek valóságos segítő társai, vetéseiknek, fáiknak és bokraiknak és maguknak oltalmazói.

A magyar nép mindig szerette a madarakat, a miről tanuskodik az a számtalan példabeszéd, mely az ősidőktől kezdve a madarakról a nép száján forog. Ezeket a példabeszédeket részben felsorolja e könyv.

A madarak között élő nép igyekszik eltanulni a madarak nyelvét s lefordítja azt a saját nyelvére. Innen van az, hogy sok madárhang szavakba van foglalva s ezek bejárják az országn minden vidékét kisebb, nagyobb változatokban. Ezeknek a madárhangot utánzó kifejezéseknek egy részét is felmutatja a könyv.

Elmondja a könyv, és bebizonyítja, hogy a madarak mindnyájan mennyire szükségesek, s hogy azok is, a melyek bizonyos időben károsnak látszanak, más időben szemmel láthatólag bebizonyítják hasznos voltukat, ha őket és működésüket jól megfigyeljük.

Nagy melegséggel és elragadtatással mutatja be a madarak családi életét, azoknak fészkeit, tojásait és fiait. Megmagyarázza, hogy mi okból vonulnak a madarak egyik vidékről a másikra, vagy költöznek el egészen más világrészbe.

Hogy mennyire hasznos a madarak védelme: azt számtételekkel bizonyítja, kimutatván, hogy a madarak milyen tömérdek ártalmas rovarot pusztítanak. Így pl. a kiráymadár évenként 3 milliónál több, a kék czinege 6 és félmillió rovarot fogyaszt el. Nagy lelkesedéssel ajánlja a madarak védelmét, hivatkozva Dánia példájára, a hol a madarak részére mesterséges költőházikókat készítenek s állítanak fel, valamint Svájcban is a gyümölcsös kertekben. És tanácsot ad, hogy ezek a költőházikók miként készíthetők.

Buzdit a téli időben a madarak etetésére, bemutatja a madár-etetőt, s elmondja annak készitési módját.

Beszél a madarak nevééről, némely madár nevének sokféleségéről, s aztán előszámál 155 madárnevet, melyeknek viselői közöttünk élnek.

Bemutatja a madarak szárnyát, lábát, csőrét, mint szerszámokat, a madár termetét és részeit.

Ezen általános magyarázatok után leír 83 madarat teljes részletességgel és pedig oly népszerű nyelven, s kellemesen fűszerezve, hogy azt mindenki élvezettel olvashassa és megértse. A leírt madarak képe is közölve van mindenütt, még pedig Csörgey Titusz kitűnő képeivel.

Elmélkedik a madármunka törvényéről, közöl madarokról szóló példabeszédeket s végül névszerint felsorolja Magyarország 334 madarát népies és tudományos nyelven . . .

Ezt a kitűnő könyvet a legmelegebben ajánljuk mindenkinek, különösbbe pedig az állatok barátjainak, a kik ebből még jobban megszeretik a madarakat, a mi gyönyörködtetöinket s hasznos barátainkat.

K. Nagy Sándor.

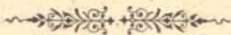
Adakozás az Állatvédő-házra.

Az országos állatvédő egyesület ezidei évkönyvében olvasható, hogy tervbe vette ezen egyesület egy olyan intézménynek a megalapítását, amely egyfelől lehetővé tegye a fővárosból hosszabb-rövidebb időre eltávozó állattulajdonosoknak azt, hogy állatjaikat kellő gondozásban és ellátásban hagyhassák vissza, másfelől lehetővé tegye a kocsis-képzést, egy kocsis-iskola létesítésével, annak a kérdésnek tehát a megoldását, amelyet tekintettel a tudatlanságból és durva lelkületből folyó állatkinzások nagymérvére, immár mindenki égető kérdésnek tart.

Ezen intézmény létesítését nagyszámu ügybarát s jótékonyágot mindig gyakorolni kész ember eddig már figyelemre méltó pénzadomány-nyal viszi mindinkább a megvalósulás felé s nem kevesebb mint 9806 koronát mutat ki a folyó év kezdetéig e czimen az egyesület. Hogy ez az összeg még rendkívül távol áll attól, hogy abból a székes főváros-hoz mért s a jelzett czélokra jól szolgálni tudó állatvédő-ház épülhetne, az magyarázatra nem szorul, de örvendetes, hogy e czélra legujabban ismét 4000 korona nagy összeget kitevő adományt kapott az egyesület egy főuri pártól, ki a jótékonyágnak minden terén, igazán nem is konstatálható, mert nem ellenőrizhető nagy áldozatokat hoz s nemes lelke sugallatát követve, nem tartja méltatlannak a nyomorult állatokra is gondolni, azok érdekében is tenni.

Ez a főuri pár, gróf *Andrássy Dénes ur és felesége*, mint látjuk a jelzett hivatalos kimutatásban, már előbb is adott s most ismét juttatott az országos állatvédő egyesület állatvédő házának céljaira 4 ezer, összesen tehát már 8 ezer koronát, hálás köszönetre kötelezvéen evvel az állatok iránt emberségesen érző minden embert, ki egyszersmind az állatvédelmi eszméknek szószólója s minden embert, ki a lelki nemes-ségnek tisztelője. Kitorúlhetlen betűkkel írja be azonban történetébe a nemes adakozók nevét az az egyesület, amely az üdvös, hasznos intézményt tervezte s létrehozásán fáradozik.

Isten áldja és óvja a nagy, a nemes jótévöket, hazánk jótékony intézményei javára, őszintén kívánjuk.

Az orsz. állatvédő egyesület f. évi első választmányi ülése. (1901. máj. 25.)

A rendkívül kedvezőtlen időjárás daczára határozatképes számban megjelent választmányt, a betegség folytán akadályozott elnök helyett, Nagy Jenő korelnök üdvözölvén, felkéri az igazgató-titkárt a közgyűlés óta lefolyt idő alatti működésről szóló jelentés előadására.

A titkár mindenek előtt jelzi, hogy a lefolyt idő alatt 21 állatkinzási esetben tételt megfelelő lépés s az egyesület mentő-kocsiját 8 alkalommal vették igénybe sérült állatok szállítására.

Bejeleníti továbbá, hogy a földm.-ügyi minister ur madárvédelemre vonatkozó rendeletét az egyesület 2500 példányban kinyomatván, azt egyfelől itthon terjeszti, másfelől hasonló kormányintézkedések provokálása céljából megküldte azt több, mint 250 külföldi állatvédő egyesületnek német, francia és angol fordításban.

Jelenti, hogy az „Állatvédelem“ című hivatalos lap ujabban több mint 600 m. kir. állatorvosnak és az összes gazdasági egyesületeknek díjtalanul küldetik s hogy ezen egyesületek felkérettek az állatvédő egyesület támogatására, minek eddig az az eredménye, hogy Vas, Pozsony és Pestvármegye gazd. egylete alapító-tagul belépett.

Állatvédő egyesületeknek vidéken való alakítását elősegítendő, az országos egyesület tájékoztató nyomtatványt nagy számban terjesztett országsgzerte a lefolyt időben is s örömmel jelenti a titkár, hogy ujabban Szegeden állatvédő egyesület alakult, melynek létrehozását az országos egyesület erkölcsileg és anyagilag is előmozdította. Az országos egyesület állatvédelmi kiadványait a lefolyt időben is nagyszámban terjesztette s pl. egyedül Biharvármegye tanfelügyelősége útján 10 ezer ajándék-könyvet juttatott az iskolás gyermekeknek.

Az egyesület két tagja, az állatvédelmi eszméket terjesztendő, a fővárosi Telefonhírdőben több alkalommal tetszéssel fogadott felolvasást tartott a lefolyt időben.

Mindezeket a választmány jóváhagyólag vette tudomásul.

K ü l ö n f é l é k .

Rókapusztítás. Nincs év, hogy vetésekben okozott nagyobb mérvű egérkárokról ne olvasnánk. Nincs aztán se szeri, se száma az egerek pusztítására ajánlott mérgeknek, eszközöknek, amelyeknek értéke, haszna azonban nagyon kérdéses.

Ha tekintetbe vesszük, hogy az egereknek leghathatósabb pusztítói részben az éjjeli ragadozó madarak, különösen baglyok, másfelől a varjak s igen nagy mértékben pusztítói a rókák: a természet háztartása szempontjából nem lehet egészen indokoltnak tartanunk az embereknek a szélsőségbe vitt irtási műveletét nevezett állatokkal, különösen a rókával szemben.

Nem czéлом a rókáknak feltétlen védelmére kelni, hiszen kártételeit is ösmerem, hiszen tudom, hogy megrabolja szűkség idején a madárfészkeket, a nyul-tanyát, a baromfi-olat; de az a féktelen irtás puskával, méreggel, csapdával, kaptánnyal, melynek a róka ki van téve, felfogásom

szerint nem haszon, hanem kár, éppen abban, hogy a módfelett szaporos egereknek egyik legjelentékenyebb gyéritője vonatik el így nagy számban hasznos munkájától.

Még ha bár a kiméleti idő pontosan betartatnék vadászaink által! De nem: a róka szabad zsákmány az évnek 365 napjában s csoda, hogy egyáltalán van még róka hazánkban s nem lesz csoda, ha a róka ily-mérvű továbbpusztítása esetén az egérkárók hazánkban hovatovább szaporodni fognak.

Nagy vétség minden, a mezőgazdaságra nézve feltétlenül, vagy feltételesen hasznos állatnak meg gondolatlan irtása, szertelen szélsőségbe vitt pusztítása s habár a róka káros állat bizonyos körülmények között, de hasznos más viszonyok közepette, ne törjünk hát végleges kiirtására tüzzel, vassal, minden eszközzel és botorul.

—y—

Marakodó kutyák szétválasztása. Ha, különösen természeténél fogva harapós és egyforma erejű két eb összemarakodik, a legnagyobb nehézségbe ütközik azok szétválasztása. Különösen semmit se használ ily esetben a korbácsolás, bottal verés, rugdosás. Pedig az ilyen marakodó állatok nagy kárt tehetnek egymásban, hosszabb dulakodás közben, mert még szájkosárral is súlyos sebeket ejthetnek egymáson a dühökben karmoló s egymást földre teperő állatok. Ajánlják, hogy egy fecskendő segítségével szalamia-szeszt fecskendezzünk a marakodók orrába, mert erre biztosan szétmennek. Hát ez biztos szernek mondható, mert a szaglókészülékre ez az anyag majdnem elviselhetlenül penetráns; de hol van mindég kéznél egy fecskendő és ez a szer? Könnyebben hozzá lehet jutni bárhol is egy dézsa vízhez. Evvel végig öntvén a marakodókat — azok szétválnak. Tökéletesen biztos hatásu a burnót (tubák) is. Ha ezt a marakodók orrába szórjuk, eszeveszetten eliramodnak egymástól. Mint-hogy azonban manapság már nem divat a tubákolás, annál inkább divat a szivarozás, burnót helyett egy szivarunkat morzsolhatjuk porrá s e port szórhatjuk a marakodók orrába. (r.)

A lóhús fogyasztás Párisban folyvást növekedik. 1900-ban 80 ezernél többet emésztettek meg. A ló vágóhidak szigorú állami felügyelet alatt állnak. A lóhús fogyasztásának terjesztésére Párisban társaság alakult.

Vakondok elűzés. A földmivelésügyi miniszternek a hasznos állatok védelmére vonatkozó rendelete szerint a vakondot pusztítani tilos, mert ez állat életmódjánál fogva a mezőgazdaságnak több hasznot hajt, mint a mennyi kárt, pl. virágos-, veteményes kertben esetleg okoz.

Az ily kertek tulajdonosai a kártétel miatt is, de a vakond értékes bőrére való tekintettel is nem csak üldözik, de irtják is ez állatot. Megjegyzésre méltó tehát hogy, mint jelzém, az irtás tilos, az üldözés, elűzés azonban szabad és indokolt is, ha a károkozás tényleg fenn forog.

Ám ebben is lehetőleg emberségesen illik eljárni s ennek egy jól bevált módja az volna, hogy beitatunk u. n. bűdös szarvasszarv-olajba kőczhengereket, vagy ócska posztódarabokat, s azokat bedugjuk a vakondtúrások menetébe. Az olaj rendkívül penetráns szagát a vakond ki nem bírja s elvándorol talán oly földterületre, hol már csak hasznót tesz túráásával s a növények gyökérzetén élő káros állatok pusztításával.

(K—y.)

Állatvédelem.

Havi közlemények az állatvédelem és állatgondozás köréből.
(Az „Országos Állatvédő Egyesület” hivatalos közlönye.)

Szerkeszti:	Szerkesztőség és kiadóhivatal:	Kiadja:
Monostori Károly.	Budapest, VII. Nefelejts-utca 14.	Grimm Gusztáv.

Megjelenik minden hó 20-ikán.

Előfizetési ár egy évre 4 korona. Egyesületi tagoknak 2 korona.

Ezen lap közleményeinek utánnomását nemcsak szívesen megengedjük, hanem tisztelettel kérjük is.

Lókinzás nagyvárosokban.

A mint nézem a nagyvárosok fuvar-forgalmának zagyva tömkelegét; a mint hallgatom lármájának bábeli zürzavarát s észre veszem benne a lovat, ezt a hangtalan, néma robotolót és látom ez állat kinzójában az ember-állatot, megrendülök s magam elé teszem a kérdést, hogy: miért van ez így s nem lehetne-e ez másképen.

Hát mi emberek is, a kiket a sors nemkülönben munkában való keserves robotlásra utalt, bizony gyakran véres verejtékben uszva küzködünk a létért, sokszor csak a száraz, mindennapi kenyérért s nem jut eszünkbe jobban szánni a kinlódó állatokat, mint a kinlódó embert. Ám ha azt látjuk, hogy a munkában verejtékező ember mögött ott áll kancsukával a poroszló, hogy török vagy szakad, mértéktelenül, az utolsóig zsarolja azt a boldogtalant s megkinozza azért, mert többet is dolgozni képtelen; és ha azt látjuk, hogy az állat mögött ott áll poroszló képében, megint az ember, az Isten képására teremtett, ezen önakarattal, kombinálni tudó okos észszel és beszélő képességgel megáldott felsőbb lény, s a neki életre-halálra kiszolgáltatott állatot épügy ok nélkül, embertelenül megkinozza, mint embertársát: fel kell lázadnunk, ha van bennünk az emberies érzelmekből csak egy szikra is s meg kell kérdeznünk, hogy ki, mikor, hol jogositotta fel azt a bestia-embert erre az embertelen kegyetlenségre, amelyhez fogható még a vérengző vadállatoknál se nyilatkozik meg. Mert a legvérengzőbb bestia is meglesi, zsákmányul ejti kiszemelt áldozatát, szét is szakgatja irgalmatlanul, *de torturának alá nem veti* úgy, mint vetette valamikor a botor inquisitor, boszorkány égető s veti ma sok elvetemült vivisector, kocsis, béres s más, az állatiasságnál is